

Asia: VN/9365/2025

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle työttömyysturvalain 2 a luvun 9 ja 10 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko teillä lausuttavaa esityksestä yleisesti?

Akava ei nykytilanteessa kannata työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän kiristämistä esityksessä ehdotetulla tavalla. Hallituksen aiemmin toteuttamien rajujen työttömyysturvaleikkausten jälkeen kiristäminen näyttäytyy leikkaukselta leikkauksien päälle ja esityksen vaikutusarvioiden perusteella se myös on sitä.

Erityisesti etuusoikeuden menettäminen toistaiseksi (työssäolovelvoite) jo toisesta rikkeestä vaikuttaa tarpeettoman tiukalta. Kuudenkin viikon työssäolovelvoitteen täyttäminen voi monille olla vaikeaa työmahdollisuuksien tai työllistymistä edistävien palveluiden puuttumisen vuoksi. Tämä näkyy myös esityksen arvioinnissa, jossa todetaan nykyisen 12 viikon työssäolovelvoitteen asettamisen jälkeisten etuudettomien kausien olevan kestoaltaan keskimäärin reilusti yli vuoden mittaisia. Kuudenkin viikon työssäolovelvoitteen todelliseksi kestoksi laskelmissa oletetaan ilmeisesti 200 etuudetonta päivää (taulukko 1, alaviite; esitys on tältä osin vaikutusarvioiltaan epäselvä).

2. Onko teillä lausuttavaa säädösehdotuksesta ja sen perusteluista?

Esityksestä eivät käy ilmi tarkat syyt, joiden perusteella korvauksettomia määräaikoja tai etuusoikeuden menettämiä toistaiseksi asetetaan. Näiden syiden tunnistaminen voisi mahdollistaa sellaisia toimia, joilla laiminlyöntejä ja niiden seurauksia saataisiin joka tapauksessa vähennettyä jopa ilman seuraamusjärjestelmän muutoksiakin. Tämä voisi myös nopeuttaa työnhakijoiden työllistymistä.

Seuraamusjärjestelmän vertaaminen vuoden 2022 toukokuuta edeltävään aikaan (jolloin seuraamukset olivat tiukemmat, kuin mitä tässä esityksessä ehdotetaan) voi olla harhaanjohtavaa,

sillä tuolloin myös työttömän työnhakijan velvoitteet erosivat nykyään voimassa olevasta määrällisen työnhaun velvollisuudesta.

3. Onko teillä lausuttavaa esityksen vaikutusarvioista?

Luvun 4.2.1.1 suomalaisia vaikutusarvioita referoiva kappale vaikuttaa sisäisesti ristiriitaiselta ansiopäivärahaa ja toisaalta työmarkkinatukea saavien välillä. Samassa kappaleessa taulukossa 1 esitettyjen oletusten kuvaus on hyvin vaikeaselkoinen.

Luvussa 4.2.2.2 tehdään oletus, että laiminlyöntien eli seuraamuksien määrä palaisi koronapandemiaa ja pohjoismaista työnhakumallia edeltävälle tasolle. Tätä oletusta voi kyseenalaistaa, sillä sitä perustellaan esityksessä varsin niukasti ja on oletettavaa, että määrällinen työnhakuvelvoite vaikuttaa laiminlyöntien määrää kasvattavalla tavalla. Kiristyneet karenssit ja määrällinen työnhakuvelvoite (varsinkin vähäisen työvoiman kysynnän oloissa) voi olla seuraamusten mielessä yllättävän ankara yhdistelmä.

Työttömyysturvaseuraamusten kiristämisen mahdollisia haitallisia vaikutuksia kuvaillaan vain hyvin lyhyesti luvussa 4.2.2.4. Tarkastelua voisi tältä osin laventaa.

4. Tulisiko työttömyysturvalain 2 a luvun 9 ja 10 §:n soveltamisalaa laajentaa uusiin työnhakijaa etuuden saamisen edellytyksenä velvoittaviin toimiin? Mitä nämä toimet olisivat ja miksi velvoittavuutta tulisi laajentaa niihin? Jos mahdollista, esittäkää myös arvio mahdollisen laajennuksen vaikutuksista.

-

Taulu Heikki
Akava ry